

Handläggningsstöd nödprövning boende

Detta är en fördjupning som *kompletterar rutinen* nödprövning boende, checklista nödprövning boende samt handboken *Insats i form av boende, del 1, Bedömningsstöd*

Krävs en särskild ansökan om nödbistånd?

Det krävs inte en särskild ansökan om nödbistånd utan prövningen görs i samband med ett meddelat avslagsbeslut avseende ansökan om insats i form av boende om det framkommit att den enskilde inte har någonstans att bo eller ta vägen.

Även om den enskilde endast söker om tillfällig hjälp med boende för att undvika nöd ska ansökan prövas utifrån rätten till insats enligt 11 kap. 1 § SoL för att tillförsäkras skäliga levnadsförhållanden. Rätten till bistånd för att undvika akut nöd blir aktuell att pröva först om det framgår att sökanden inte har rätt till sökt insats för att tillförsäkras skäliga levnadsförhållanden, t.ex. utifrån att behovet kan tillgodoses genom att personen själv bedöms kunna söka bostäder, följer uppgjord planering etc.

Vad gör vi om den enskilde inte följer sin arbetsplan?

Om vi bedömer att nöd föreligger kan vi i normalfallet inte neka bistånd. När den enskilde befinner sig i en akut nödsituation ankommer det på socialtjänsten att lämna det bistånd som sökande själv inte kan tillgodose, oavsett om den enskilde själv genom eget agerande kan anses ha vållat sitt nödläge (Jfr RÅ 1995 ref. 56). Bistånd till matpengar har vid nöd endast vägrats om den enskilde upprepade gånger försatt sig i en akut nödsituation (Jfr KamR i Göteborg mål nr 4704—4705-08 samt 6410-11). Om den enskilde upprepade gånger inte följer sin arbetsplan har förvaltningsrätten i några domar bedömt att bistånd till akut boende ska avslås. De hänvisar då till kammarrättens avgörande ovan. Men det finns även domar från förvaltningsrätten som, trots att den enskilde inte gjort vad denne kan för att ordna boende på egen hand, bedömer att den enskilde ska beviljas akut boende (nödbistånd).

Men om pengarna inte använts till boende – behovet har bevisligen tillgodosetts på annat sätt under veckan, rimligt att anta att behovet kan tillgodoses på annat sätt även framledes och då föreligger inte nöd.

Men om den enskilde fram till idag bott inneboende/tillsammans med anhöriga – rimligt att anta att behovet även framåt kan tillgodoses genom att den enskilde bor kvar där hen bott fram till idag och då föreligger inte nöd

OBS - Om den enskilde upprepade gånger visar att hen inte klarar av att följa sin arbetsplan kan det vara ett tecken på bristande förmåga och att den enskilde är i behov av andra stödinsatser. Detta är viktigt att ta hänsyn till i bedömningen.

Vad krävs för att den enskilde ska bedömas vara aktivt bostadssökande?

För att vara aktivt bostadssökande ska den enskilde söka bostad aktivt i skälig omfattning (utifrån sin förmåga och individuella omständigheter). Den enskilde ska göra vad hen kan för att själv försöka ordna boende. Här ingår att den enskilde ska:

- ✓ Söka bostad brett (hela Sverige huvudregel)
- ✓ Vara inskriven på boplat
- ✓ Ha kontakt med och ta emot stöd från boendecoaching
- ✓ Söka andrahands och inneboendekontrakt
- ✓ Söka andra tillfälliga boenden (tak över huvudet)
- ✓ Söka i egna nätverket

Enligt domar på området är det inte tillräckligt att t.ex. endast fråga sina kompisar eller att endast ha anmält sig som bostadssökande på kommunens bostadsförmedling. Det krävs att den enskilde uttömt alla möjligheter att själv lösa sin situation – se ovan (utifrån förmåga) (Jfr t.ex. KamR i Göteborg mål nr 3357-13).

Det saknas vägledande rättspraxis när det gäller antal lägenheter som den enskilde ska söka varje vecka för att betraktas som aktivt bostadssökande. En individuell bedömning av vad som är skälig omfattning behöver göras. Ett rimligt riktvärde är att den enskilde ska söka minst 20 lägenheter per vecka. Detta styrks med lista på sökta bostäder och/eller intyg från boendecoach om närvaro och sökta bostäder som ger ett bra underlag för bedömning om huruvida den enskilde söker bostad enligt sin arbetsplan, dvs. kan bedömas vara aktivt bostadssökande.

Även om den enskilde inte bedöms vara aktivt bostadssökande kan nöd föreligga, se ovan under *"Vad gör vi om den enskilde inte följer sin arbetsplan"* (Jfr KamR i Stockholm mål nr 8162-15).

Kan vi kräva att alla ska söka boende i hela Sverige för att de ska vara att betrakta som aktivt bostadssökande?

Det finns ingen ovillkorlig rätt att bo i Göteborgs stad, eller i närområdet. Huvudregeln är att den enskilde för att kunna sägas göra vad hen kan för att lösa sin situation på egen hand söker bostäder i hela Sverige. Detta gäller även om hushållet har barn med barnomsorg, eller annat nätverk i ett visst geografiskt område. Att en person under en viss period inte kan bo i det geografiska område man önskar är att betrakta som en allmän svårighet på bostadsmarknaden.

Socialtjänsten kan enligt RÅ 2004 ref. 130 visserligen inte ställa kategoriska krav på att den enskilde följer ett erbjudande om bostadsort. Däremot kan socialtjänsten alltid ställa krav på att människor planerar sina förehavanden på bästa möjliga sätt för att undvika ett biståndsberoende. I det ingår att den enskilde så långt som möjligt planerar för och vidtar åtgärder för att undvika att hamna i ett biståndsberoende. I domar från underinstanser framgår att den enskilde inte bara måste försöka lösa sin bostadssituation genom att söka bostad i hemkommunen. Den enskilde måste även söka bostäder i länet, regionen och i förekommande fall inom ett ännu större geografiskt område än så (Jfr KamR i Göteborg mål nr 3357-13, avser dock inte enbart nödbistånd, KamR i Göteborg mål nr 5112-12, åtminstone pendlingsavstånd, KamR i Stockholm mål nr 1821-17, ej rätt till bistånd då tackat nej till biståndserbjudande på annan ort).

För barnfamiljer är huvudregeln att samma principer gäller som för övriga hushåll.

I vissa fall kan det finnas särskilda skäl som gör att den enskildes geografiska sökområde begränsas. Det kan gälla till exempel då det finns barn i hushållet som bor växelvis eller har en umgängesförälder som bor i eller nära Göteborg, eller då det finns andra särskilda behov hos barnen. En individuell bedömning ska alltid göras, inte bara angående den enskildes egen förmåga utan även kring rimligheten att den enskilde, i vissa fall, inte söker bostad i ett brett geografiskt område.

Godtagbara begränsningar av geografiskt sökområde

- Fast arbete – huvudregel att söka såväl bostad som arbete brett. Man kan kräva att bostad söks brett men att man inte behöver flytta med mindre än att man också har ett arbete på den nya orten som man kan försörja sig på. Annars inom pendlingsavstånd (Arbetsförmedlingens riktlinje 2 tim/väg)
- Umgängesbarn/barn som är växelvis boende – inom pendlingsavstånd (vad som är godtagbart pendlingsavstånd måste avgöras individuellt utifrån barnets situation, ålder och mognad)
- Svårare medicinsk behandling som inte går att få på annan ort
- Barn med särskilda behov som tillgodoses på en viss skola, eller att det bedöms föreligga särskilda skäl att avvakta flytt precis inför att ett barn ska gå ur grundskolan eller ta studenten – utifrån att det kan medföra att barnet genom en flytt framtas möjligheten att fullgöra sin skolgång (pendlingsavstånd, se ovan)

Däremot kan och ska vi alltid uppmuntra och motivera den enskilde/familjen att söka bostad brett.

Vad händer om den enskilde tackar nej till erbjudande om lägenhet?

Socialtjänsten kan enligt RÅ 2004 ref. 130 visserligen inte ställa kategoriska krav på att den enskilde följer ett erbjudande om bostadsort. Däremot kan socialtjänsten alltid ställa krav på att människor planerar sina förehavanden på bästa möjliga sätt för att undvika bistandsberoende. Om det erbjudna boendet bedöms garantera en skälig levnadsnivå är frågan om den enskilde gjort vad hen kan för att undvika ett bistandsberoende.

Om den enskilde tackar nej till ett lägenhetserbjudande kan behovet av boende tillgodoses härigenom och någon akut nödsituation uppstår då inte. Vi kan inte tvinga folk att flytta till en annan kommun, men bedöma att den enskilde tillförsäkras skäliga levnadsförhållanden på annat sätt genom det aktuella erbjudandet om bostad och att nöd därför inte föreligger. Det ankommer vidare på enskilda att i första hand själv planera sin situation och om man har en arbetsplan som anger att man ska söka lägenheter brett och sedan väljer att inte flytta behöver den enskilde själv visa att det erbjudna alternativet inte är tillräckligt för att hen ska tillförsäkras skäliga levnadsförhållanden, för att det ska bli aktuellt med insats i form av annat boende (Jfr KamR i Stockholm mål nr 1821-17, ej rätt till bistånd då tackat nej till biståndserbjudande på annan ort).

Även här måste dock en individuell bedömning göras och barnrättsperspektivet beaktas.

Barnrättsperspektivet

I en utredning som rör bistånd till en vuxen som också är förälder ska socialtjänsten alltid utreda vilka följder beslutet får ur ett barnrättsperspektiv. Om ett beslut t.ex. innebär att ett barn måste flytta från sin invanda miljö eller att barnet genom ett beslut skulle få begränsade möjligheter att behålla en nära och god kontakt med båda sina föräldrar, ska de överväganden som socialtjänsten gör i det aktuella avseendet redovisas i beslutsunderlaget (utredningen). Om och i vilken utsträckning barnets situation ska påverkas av beslut som fattas får bedömas utifrån omständigheterna i det enskilda fallet (Jfr JO 180629, diarie nr. 1126-2017).

När socialtjänsten t.ex. överväger krav på att den som söker insats ska söka bostad över hela Sverige för att vara berättigad till insats måste redovisas på vilket sätt en flytt till annan kommun skulle påverka barnen. Barn som bor växelvis eller har umgängesförälder som bor i eller nära Göteborg kan behöva bo kvar i geografisk närhet för att få möjlighet att växa upp tillsammans med båda sina föräldrar. Det samma gäller för barn med särskilda behov som tillgodoses på en viss skola eller barn som snart ska gå ur grundskolan eller ta studenten utifrån att en flytt kan medföra att barnet framtas möjligheten att fullgöra sin skolgång.